

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomdaCluj-Kolozsvár, St. Baron
C. Pop. (Brassai-utca) 10.Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 538Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

ÚJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

DL. Ramacster Róbert

ÁRA	
romániában	
Egész évre	— 850
Félévre	— 460
Negyedévre	— 240
Egy hónapra	— 85
Egy szám ára pályaud- varon és vidéken is 4 lei	
Bukarestben	— 5.—
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— ck 35.—
Egy szám	— 150

1925 február 27 Péntek

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 48 szám

5685. Adár 3

Katonai szövetség készül Románia és Olaszország között

Bukarest, február 26. Az olasz és román kormány között folyó tárgyalások a legjobb uton vannak és sikerrel kecsegtetnek. A tárgyalásoknak egyelőre csak gazdasági jellegük van és remélhető, hogy rövidesen a felek teljes megelégedésére befejeződnek.

Az „Adeverul” úgy értesül, hogy a tárgyalásoknak nemcsak gazdasági, hanem politikai jellegük is van és a két állam minden valószínűség szerint katonai szövetséget fog kötni. Kormánykörökből kiszivárgott hírek szerint Itália a szövetség létrejötte esetén azonnal alá fogja írni azt a párisi egyezményt, amely Beszarabiát végleg Romániához csatoltnak deklarálja. Az egyezményt tudvalevőleg az összes nagyhatalmak ratifikálták, Itália és Japán kivételével. Ha Olaszország szövetségi viszonyba jut Romániával, akkor ennek logikus következménye lesz elismerése azoknak a területeknek, amelyek a békeszerződés szerint Romániához tartoznak.

Pozsonyban lesz az utódállamok tőzsdekonferenciája

Prága, február 26. Jelentette már az Új Kelet, hogy az utódállamok tőzsdekonferenciát terveznek, amelyen gazdasági kérdéseket és a tőzsdei szokások összeegyeztetését kívánják tárgyalni. A tőzsdekonferenciára nagy előkészületeket tesznek Pozsonyban, mert a konferencián az összes közép-európai államok képviselői fognak részt venni.

Kurd felkelés Törökországban

Konstantinápoly, febr. 26. Törökországban a felkelő kurdok kijelentették, hogy vissza akarják állítani a Korán törvényeit. Ugy hirdik, hogy a török kormány el akarja rendelni az általános mozgósítást. A Konstantinápolyban felkelő kurdok Selimet, Abdul Hamid szultán fiát, királyá kiáltották ki.

Március 20-án kezdődik a kis- antant bukaresti konferenciája

Bukarest, február 26. A kisantant bukaresti konferenciájának kezdésének időtartamát ma végleg megállapították. A konferenciát Bukarestben fogják megtartani március 20—25 közötti napokban. A tanácskozást felöllelő anyag előkészítésével a kormány Duca külügyminisztert bízta meg, akinek vezetése alatt a tárgyalások programját most készítik el.

Románia kölcsönt kapott

Bukarest, február 26. Constantinescu Tancred kereskedelemügyi miniszter a szenátus kereskedelmi bizottsága előtt kijelentette, hogy külföldi tárgyalásai eredményre vezettek, Románia nagy kölcsönt kapott, amely rövidesen realizálva lesz.

Vajda és Filipescu nem lépnek ki a Marmorosch Blank igazgatóságából

Bukarest, febr. 26. A Marmorosch Blank bankház ellen indított politikai hajszában, amelynek egyik fázisáról, Argetoianu volt miniszternek a bank igazgatóságából való kilépéséről tegnapi számunkban emlékeztünk meg, ma érdekes fordulat állott be. A fővárosban élénken kommentálják Vajda-Voivod volt miniszterelnök és Grigoriu Filipescu, a nemzeti párt tagjainak egy nyilatkozatát a Marmorosch Blank-féle ügyben. A két politikus amikor megkérdezték tőlük, hogy vajjon a maguk számára nem vonnak-e le megfelelő konzekvenciákat abból, hogy Argetoianu és Jorga kiléptek a bank igazgatóságából, azt felelték, hogy amikor Jorga és a vele együtt működő Argetoianu beléptek a nemzeti pártba, ez a fuzió nem érintette a párt többi tagjainak politikán kívüli szolidaritását. Az, hogy Argetoianu és a párt más tagja magára nézve e kérdésben közösséget ismer el, őket egyáltalában nem érinti. A Marmorosch Blank igazgatóságából tehát semmi okuk sincs távozni.

Ahol már nem csodálkoznak a csodákon

Irta Dr. Weissburg Chaim

Tel-Aviv, 1925 február 6.

A mult héten még hideg, esős, európai értelemben vett októberi idő járt. Reggelként vastag hóharmat lepte be a földeket s a vasut melletti tócsák az éjjel át vékony jégréteggé váltak. Nagyon jól fogott a hazuról hozott prémeskabát s esténként szinte belebujt az ember a petróleummal fűtött kis vaskályhába, hogy valahogy felmelegedjék. Akik ott Európában attól félnek, hogy nem bírják el az itteni meleget, megnyugodhatnak: itt is lehet néha az asszonyokat bundában jártni.

És ma...! Ma nyitott ablaknál, ingujban irom e sorokat. A kertből ibolyaillatot hoz fel a szellő. Minden zöld, virágzik, illatozik, pompázik, mint odahaza nálunk május közepén. Nem tél itt a tél s nem ős az ős. Az örök verőfény országba a mi országunk.

Ujra itt vagyok ebben a csodavárosban, Tavasz-bérecen, Tel-Avivban. Amióta itt jártam öt hónappal ezelőtt, egészen megváltozott a város képe. Új utcák nyíltak, új városrészek keletkeztek. Havonta 70—100 új ház épül ebben a városban. És nem szünetel a munka az év egyetlen hónapjában sem. Ilyen nagymérvű építkezés nincs ma sehol a világon! Valahogy hihetetlen, megfoghatatlan, tündéralomszerű az egész. De csak talán nekem az. Mert nem tudom kitérőlni az emlékezetemből azt a képet, mely először ittjártamkor, tizennyelvvel ezelőtt fogadott itt. Egyetlen egy utca, a Herzl-utca s a végére odarakva az első héber gimnázium, mintegy pont gyanánt a mondat végén az iskolásgyermekek fűzetjében, mondván: a nagy munka, ime, befejeztetett, immár megnyugodhatunk.

Ma a gimnázium csak akadály a város fejlődésének s miatta nagy kerülő utat kell megtenni, hogy az ember a mai igazi Tel-Avivba eljuthasson. Mert hát ki gondolta volna, ki hitte volna?! Kinek a fantáziája volt oly merész, hogy a mát és még inkább a holnapot úgy, ahogy van s úgy, ahogy lesz, előre látta volna, aki ezzel a szkepticussá vált néppel el tudta volna hitetni, hogy a cionizmus ennyire nem utópia, ennyire reális valami? Bizony még mi, első uttorok, javithatatlan, bolond álmokok is kinevetünk volna.

— Ugy látszik, a zsidó nép végre-valahára mégis csak felfedezte Erec-Jiszraél — mondta egy budapesti mérnök ismerősöm, mikor ma délelőtt hatszáz új bevándorló partraszállását néztük.

S ez a mondas jellemzi legjobban az egész helyzetet, a keresztmetszetét adja az egész itteni életnek. Külső, vagy belső okoknak köszönhető-e, döntse el majd a történetíró, de tény, tény, tény és ezerszer is tény, hogy a zsidó nép kétezer év után, amikor már majdnem megszűnt zsidónak lenni és népként lenni, megkezdte, a legvéresebb komolysággal megkezdte harmadik állama felépítését.

Olyan ez az ország, mint egy hangyaboly. Minden áldott nap új hajó áll meg Haifában, vagy Jaffában s csak úgy önti az új országépítőket. Ebben a hónapban még csak hatodikát írunk s már ezer bevándorlónál tartunk. Ugy látszik, az eddigi átlag, a havi kétezeröttszáz bevándorló, hamarosan meg fog változni. S hát még a turisták! A héber egyetem megnyitására csak eddigél 16.000 turista van hivatalosan bejelentve. És nincsenek szállodák elegendő számmal. Aki pedig mint turista jön az országba, az már bevándorlónak tekinthető. Uton-utfélen találkozunk az ember tavalyi, tavalyelőtti utitársakkal, akik még akkor csak „szétnézni” jöttek ide, ma pedig már házuk, gyárvállalatuk épül itt valahol, vagy üzletük nyílik valamelyik „merkaz miszchari”-ban. Aki egyszer itt járt s ezt a levegőt megkóstolta, az visszajön ide minden körülmények között. Ez közmondás Erec-Jiszraélban. És senki sem fogja ott, Erdélyben elhinni, hogy milyen nagy százalékkal van egy turista, mint a bevándorlók között Amerika és Anglia képviselve, szóval

olyan országok, ahol az antiszemitizmus egyelőre egyáltalán nem érezhető.

Aki, szélesebb látókörű ember, eljön ide s képes arra, hogy ne csak a „má”-t lássa, hanem a „holnap”-ját is ennek az országnak, az be fogja látni, hogy ennek az országnak nagy jövője van s hogy mi cionisták, mindig lemosolygott álmokok, egyszer be fogjuk bizonyítani a világnak, hogy reálisabbak vagyunk mindig realizmussal kérkedő testvéreinknél.

Nem tudom, hogy az erdélyi zsidóság széles rétegeinek ki fogja ezt bebizonyítani: a cionizmus-e, vagy pedig az antiszemitizmus. Mindenesetre jobb volna, ha az első. Tény az, hogy eddigi részvételünk nem nevezhető bekapcsolódásnak az ország-és nemzetépítési munkába: sem az országépítő alapok gyarapítását, sem nagyobb tőkék itteni elhelyezkedését illetően. Eddig Erdélyből legnagyobb részt vagy csak munkások jöttek ki, vagy pedig olyan kisegyszociális munkások, kik az országba lépésük első pillanatától kezdve rá vannak szorulva a cionista alapok támogatására. Tökések, akik igazán alkotó munkát valakit itt, ahol még minden alkotásra vár, sokkal „realisabbak” annál, hogy miránk, cionistákra hallgassanak, kik eléggé bizonyítjuk, mennyire nincs bennünk üzleti érzék akkor, amikor cionisták, minden anyagi haszon nélkül foglalkozunk pont zsidó közügyekkel. S az a tudat, hogy rólmuk ez a vélemény, bénítólag hat vissza reánk is. Sokkal nagyobb kritikával publikáljuk az itteni eredményeket, mintsem megérdemelnék, csakhogy reálisaknak lássunk.

Ez áll a speciálisan erdélyinek indult „Lömaan-Akkó”-ügyre is. Határozatlanul, hogy úgy mondjam, szemérmesen kezeltük a dolgot, nem fejtettünk ki megfelelő propagandát sem. Pedig mi, kik az ideát felvetettük s akik ismertük Erec-Jiszraél fejlődési törvényeit, mi tudtuk, hogy itt egy olyan dologról van szó, melyet Erdély zsidósága saját szempontjából sem fog soha megbánni s amellyel az ország-építés szempontjából is egyszerre a legfontosabb tényezők közé emelkedhetünk.

Ma egész Palesztina a kikötő építéséről beszél. Mert nem csupán egy közönséges kikötő építéséről van szó, hanem a kormány valóságos forradalmi vállalkozásáról, melyek egész Palesztinát, de különösen a Haifa-Akkói öböl környékét gazdaságilag egy hihetetlen lendülettel fogják előbbre vinni. De álljon itt a hivatalos kormány-kommuniké szó szerinti fordításban:

„Öfensége a fő kormányzó január 26-ikán Jaffa és Tel-Aviv városok arab-zsidó előkelőségekből álló küldöttségét fogadta, melynek nevében Hoofien, a jaffai kereskedelmi kamara elnöke (az Anglo-Palesztina Comp. igazgatója) a következőket adta elő: Jaffa és Tel-Aviv városok feltétel nélkül szükségesnek tartják a tervezett kikötőnek partjaik mellett való felépítését s el vannak szánva rá, hogy bizonyos feltételek mellett súlyos anyagi áldozatoktól sem riadnak vissza az előmunkálatok költségeinek fedezésére. Semmiféle feltékenység nem vezet Jaffát és Tel-Avivot Haifával szemben, de kötelességének tartja a küldöttség minden erővel felhívni a figyelmet az általa képviselt lakosság érdekeire.

Válaszában kijelentette Öfensége a fő kormányzó, hogy a kormány teljesen tisztában van a kérdés nagy fontosságával Jaffára és környékére nézve és már hosszú ideje nagy komolysággal tanulmányozza a kérdést. Nem lebeghet Erec-Jiszraél kormánya előtt más cél, mint az egész ország javának keresése. A kormány teljesen objektíve nézi a versenyt, mely a kikötő ügyében Jaffa és Haifa között megindult. Ő maga meg van győződve róla, hogy Palesztina fejlődése egy teljesen modern rendszerű kikötő építését teszi szükségessé. Jaffa és Tel-Aviv követelése arra vannak alapítva, hogy kereskedelmük jelenleg nagyobb Haifaénál és az egész terület meglepő gyorsasággal fejlődik. De a ter

mészet Hatfa javára dönti a mérleget egy olyan öblöt teremtve ott, mely még így kiépítetlenül is részben használható.

Vannak ugyan, akik azt mondják, hogy az erős akarat hegyeket tud elmozdítani, de még Jaffa és Tel-Aviv lakosainak együttes akarata sem tudna egy Karmelt ide varázsolni, mely szelektől védje a kikötőt. Gondoljunk arra is, hogy Haifának hatalmas Hinterlandja van az Emek-Jezréelben, Szíriában, Transzjordániában, sőt Mezopotámiában is. Ha megnyitják Moszul hatalmas petróleummezőit és csővezetékek kötik össze a Földközi-tengerrel, természetes, hogy a Haifai kikötő lesz a Földközi tengernek ez a pontja. Harmadik szempont: ilyen fontos javaslatok fekszenek mostanában előttünk a Holttenger kincseinek kiaknázását illetően. Ha ezek megvalósulnak, száz-meg száz ezer tonnát kell majd szállítani valamelyik tekintélyes kereskedelmi kikötőbe. A legtermészetesebb irány egy vasutvonala a Jordánvölgy mentén, mely a meglévő vasutvonalba Bét-San-nál bekapcsolódva Haifába vinne. Mindezen indokok tekintetbe vételével mindazok, akik az ügyvel foglalkoztak, arra az egyöntetű megállapodásra jutottak, hogy a kikötő Haifában építendő. Mr. Palmer, a világhírű szak-tekintély, kit a gyarmatügyi minisztérium erre a célra kiküldött szintén Haifát javasolta nekem.

A jaffai arab anticionista (anti angol) lap, a „Festest“ erre a következőket jegyzi meg: „Öfensége a fő kormányzó legutolsó jaffai látogatása a különböző kikötő-bizottságok összes reményeit semmivé tette és mostantól fogva fölösleges minden fejtörés, hiszen öfensége egész világosan megmondta, hogy a kormány döntött Haifa mellett. Öfensége beszélt sok okról, mik ezt az elhatározást megérlelték, de egy okról, mely mind közt a legfontosabb, elfelejtkezett említést tenni. S ez az ok: a mandatárius hatalom első sorban hadikikötőt akar építeni Haifában s csak aztán kereskedelmi kikötőt. Haifa közel van Beyruthoz, valamint kiinduló pontja a hezszaszivonalnak, melyből elágazik a transzjordániai és a damaszkuszi vonal. Így a mandatárius hatalom először a saját érdekeire gondol s csak azután az országára!”

Ha így volna, az sem volna baj.

Tény az, — s ezt mindenki tudja és látja — hogy az öböl, a „mi öblünk“, rövid időn belül a Földközi-tenger egyik legforgalmasabb, legfontosabb pontjává fog fejlődni s ha meggondoljuk, hogy itt, a suezai csatorna partján, az ébredő Kelet egyetlen kapujánál ez mit jelent, még a legrealisabb embernek is megengedhető, hogy rőzsásan lássa az erdélyiek vállalkozásának jövőjét. Ma Haifában a Merkaz Mischariban 4—5 ezer fontra szökkent fel egy dunamnyi terület ára. A mi területünk ott lent az öbölben ma egy maláriás mocsarakkal tarkított homokterület. De egy pár év múlva, ha szorgalmas zsidó kezek százai elvégezték a munkájukat! Vajjon mi erdélyi zsidók volnánk hivatva ennek a nagyszerű feladatnak a keresztülvitelére? Nehéz felelni erre a kérdésre. De gyönyörű hivatás volna!

— A kormány a szászrégeni kerületben nem állít jelöltet. Bukarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy a megüresedett szászrégeni kerületben nem állít jelöltet. Az ellenzék jelöltjei: Voicu Nitescu nemzeti párti és Baciu Aurél avarescanus.

Uj! Megnyit a Uj!

Gentleman

áruház

Kész férfiruhák, felöltők. Nagy választék angol és francia szövetekben. Saját szabóságunk méret után készíti a legújabb divatu öltönyöket és felöltőket. Férfi fehérneműk méret után! Férfi divatcikkujdonságok! Olcsó, szabott árak.

Cal. Reg. Ferdinand (Szép-utca sarok)
Renner patotával szemben. L. 3247

Tegnap csak a filozófiai fakultáson folytak előadások

Az egyetemi tanács szigorú rendelkezéseit nagy elkeseredéssel fogadta a diákság. Hír szerint a tanács visszavonja az exmatriculációs rendeletet

(Cluj-Kolozsvár, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban beszámoltunk arról, hogy a kolozsvári egyetem hallgatóinak egy része visszatért az előadásokra. Elmondtuk továbbá, hogy ennek dacára az egyetemi hatóság a legteljesebb szigorral hajította végre az egyetemi tanács rendelkezéseit, melyeknek értelmében a diákmenhelyekről szerda estig minden diáknak ki kellett költöznie, aki hétfő estig nem jelentkezett a kurzusokon. Talán ennek tulajdonítható, hogy ma hirtelen fordulat állott be a sztrájk ügyében. Az elkeseredett diákság ugyanis, kivéve a filozófiai fakultást, ahol egész nap folyt az előadás, minden kurzusról visszavonult. Ilyenformán a tegnap az orvosi, jogi, természettudományi fakultásokon szüneteltek az előadások. A diákság között nagy a megütközés, mert a kizárási rendelkezés sok olyan diákot talált teljesen pénztelenül, akiknek se szülei, se rokonuk nincs és az államtól kapott ösztöndíjjal folytatták tanulmányaikat. Ezeknek a rendőrség utazási blankettát osztogatott, hogy azzal elutazhassanak olyan helyekre, ahol megélhetésüket biztosítani tudják. A tegnap délután számos hat-hét diákkal megrakott konflikt lehetett látni az állomás felé gördülni. A társaságból olykor kiáltott egy-egy szomorú hang:

— Sohse jövök többé vissza Kolozsvárra.

A diákság zömének az előadásokról való tegnapi kimaradása döntő fontosságú. A tegnap estére volt ugyanis kitzve az a terminus, melynek letele után az egyetemi tanács exma-

trikulálni ígerte a sztrájkolókat. A hallgatóság épen ezen a napon tüntetett három fakultáson távolmaradásával, melyet a fenti okokon kívül azzal is meg lehet magyarázni, hogy a tegnap reggel Bukarestből delegátus érkezett, aki megcáfolta a bukaresti lapoknak a sztrájk letöréséről szóló híradásait s az ifjúságot a diákutánc legújabb határozatáig, kitartásra buzdította.

A professorok is nagyon érzik a kritikus pillanatokat. A tegnapi előadásokon a filozófiai fakultás néhány professzora kérte hallgatóit, hogy azok hassanak kollegáikra, bírják őket arra, térjenek vissza az előadásokra, mert távolmaradásukkal talán egész jövőjüket kockáztatták. Az egyetemi tanács ugyanis minden tekintetben következetes marad rendelkezéseivel és teljes szigorral viszi keresztül a sztrájk letörését célzó intézkedéseit.

A diákság körében ezzel szemben az a hír terjedt el, hogy az egyetemi tanács visszavonni szándékozik a sztrájkolóknak az egyetemi anyakönyvből való kizárásáról szóló határozatát. Sokan azt állítják, hogy több professzor között differenciál merültek fel.

A rektor tegnap délelőtt összehívta az egyetemi tanácsot, ez azonban néhány pernyi tanácskozás után egészen mellékes okok miatt felbomlott. Erre a rektor estére tolt ki az újabb tanácskozás idejét.

Az este hozott határozatok még teljesen ismeretlenek. Az ifjúság izgatottan várja a rektori kommunikét, mely kihirdeti a sztrájkolóknak ügyében hozott ítélezt.

Olaszország a népszövetség ellen

(Róma, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Coppola, az olasz kormány delegátusa a népszövetségben, a „Tribuna“-hoz írott levelében kijelenti, hogy a népszövetség komolyan veszélyezteti Olaszországot, neki tehát feladata, hogy Genfben megvédje hazája érdekeit. Olaszország nem tűrheti, hogy bármily külföldi hatalom beleavatkozzék az olasz ügyekbe. A „Tribuna“ Coppola levelére megjegyzi, hogy Coppola helytelenül cselekszik, amikor a nép-

szövetség ellenségének minősíti magát. Ilyen nyilatkozat után a népszövetségnek egyáltalában nincs tekintélye. A „Tribuna“-nak ezen megjegyzésére Coppola az „Idea Nazionale“ hasábjain válaszol. Hangsúlyozza, hogy Genfben nem a népszövetséget kell megvédeni, hanem Olaszország érdekeit és jogait azokkal a kísérletekkel szemben, amelyek az olasz nép elnyomására irányulnak.

Kraszín párisi orosz követ nyilatkozik

a francia viszonyokról, a kommunista félelemről és a világhelyzetről

„Oroszország ma a világ legbékésebb országa“

(Páris, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Leonid Kraszín Szovjetország francia követe e napokban fogadta az amerikai sajtó párisi képviselőit. Ez alkalommal nyilatkozott a különböző aktuális kérdésekről.

A követ az orosz követség épületében fogadta az újságírókat. Az épületen nagy renoválásokat végeznek most, negyven-ötven munkás állandóan dolgozik a palotán, amely ha elkészül, látványossága lesz a francia fővárosnak. Kraszín maga az utolsó három év alatt módfelett megöregedett. Teljesen megöszült, arca sápadt, homloka feltűnően barázdás és szemei fáradtak.

— Az utolsó néhány esztendőben — kezdte Kraszín — Franciaországban sokkal mélyebb hatású változások történtek, mint Oroszországban. A háború óta Franciaország gyári ipara erősen fejlődött és ez az industrializálás fogja majd átalakítani az ország lakosságát is a szocializmus irányában. Ugyanaz történt és tekintetben a franciáknál, ami Angliában és Amerikában a háború néhány esztendeje alatt. Franciaország ma már nemcsak az ország szükséglete számára produkál, hanem nagy súlyt helyez arra, hogy az ott készült áruk kijussanak a külföldre. Innen az a komoly törekvés, hogy Franciaország és Oroszország között kereskedelmi kapcsolatok jöjjenek létre. Ez volt talán fő indító oka annak is, hogy már a diplomáciai viszonyt is felvehetjük Franciaországgal.

Az újságírók azon kérdésére, hogy mit szól az utóbbi időkben Franciaországban fölbukkant

kommunista félelemhez, Kraszín így felelt:

— Atmeneti dolog ez és nem kell nagyobb fontosságot tulajdonítani neki. Tisztára politikai célokból idézték fel ezt a „divatot“. Akkor kezdődött, amikor engem ide delegáltak. Herriot konzervatív ellenfelei és különösen az itt érdeklő angolok dolgoztak ebben az irányban, amikor Angliában a konzervatív irány jutott uralomra.

Kétségtelen, hogy Chamberlainnak Herriot-val konferenciája befolyásolta Oroszország irányában Franciaországot is. Hiszen tudjuk, hogy Franciaország ma még függő viszonyban van a háborús adósságok miatt Angliától. A kommunista felkelésnek a réme azonban mesterséges valami, ami csak propagandisztikus célokat szolgál.

Az általános politikai helyzetről Kraszín ezeket mondotta:

— A zavarok mindenfelé napról-napra komolyabb mértéket öltenek. Marokkó, a Balkán egy része, Egyiptom és Kína káotikus állapotban vannak. Mindenfelé elégedetlenség uralkodik és ezekben az országokban mintha robbanás előtt állának a dolgok. Oroszország ma a legbékésebb országa a világnak. A német problémák még mindig megoldatlanok. Mi oroszok már eljutottunk oda, hogy ötmillió hadseregünket, amire szükségünk volt, Wrangel hadai miatt, leszereltük és ma már mindössze négyszázezer ember áll fegyverben. Es hajlandók vagyunk még ezt a számot is csökkenteni feltéve, hogy a többi kormányok is megcselekszik hazájukban ugyanezt.

a Somogy

(Budapest, február 26.) A Somogyi zsebe még mindig fővéleményt. Azok a gyilkosság elkövetésé mindíg nyílt kérdés fel a Kovartz-fivérek szocialista újságírók erőszakolják az autógyékek, megfojtsák és Erre teljesen hiteles belügyminiszter adha még mindig hivatalos gével indokolja hallgatókat alól csak a király. Ez utnagylátszik nem a hanem Horthy kormányozni tegnap cikke szerint gyilkosság körül volt.

A „Népszava“ cikksorozatában elm 14-én a Prónay és tisztjei diszvacsorát megjelent a „Gellért“ bécsi lapok közlése mást érteni, mint aki annak idején vezére székelt a Ge

A lap szerint a

a Roman Valér

(Oradeamare-Nag Kelet tudósítójától.) szabb ideje hírek kerit Romániára szóló akció párt van alakulóban, szonyokra alkalmazot ramot igyekeznek megv Nagyváradai tudósít párt tegnap valóban az Elite-kávéház küldö jelentek Maior Györg katolikus egyház vezető dr. Bolchis György irda főigazgató, dr. R

a brüsszel

Egyhangú határozat román delegát

(Bucuresti-Buka tudósítójától.) A Brüsszelben tartott ról, ahol Magyarország látot tették, hogy a ből származó kisebb lamok területén, legyenek a népszöv ványozták továbbá igazságosabb politik kidolgozását a kise képviselői e két in és rámutattak arra jóval többet nyújt deéseknél minden r Erre Magyarország hogy a kisebbségek elé terjesszék, ame és állapítsa is me kódó hatalomtól já Mircea Djuvarvetkező megjegyze

1. Ha Magyaroról szó lehetne, létező valamennyi terjesztetni, nem kompetenciája elé pontját a konferen

2. Ha a kisebb

Horthyt vádolják a Somogyi-gyilkosság felbujtásával

A „Népszava“ szennyezős leleplezése

(Budapest, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Somogyi-Bacsó-gyilkosság leleplezése még mindig foglalkoztatja a magyar közvéleményt. Azok után, amit a „Népszava“ a gyilkosság elkövetéséről és tetteséről írt, még mindig nyílt kérdések maradtak, vajjon ki bújta fel a Kovartz-fivérek és Megayt, hogy a két szocialista újságírók éjnek idején az utcáról fel-erőszték az autóból, innen a Dunához vigyék, megfojtsák és belövik őket a vízbe. Erre teljesen hiteles választ Beniczky, volt belügyminiszter adhatott volna, aki azonban még mindig hivatalos titoktartás kötelezettségével indokolja hallgatását. Nyilatkozata szerint a titoktartás alól senki más nem oldhatná fel, csak a király. Ezuttal a legitimista Beniczkyt ügylászik nem a nemlétező király fészelyezi, hanem Horthy kormányzó, akinek a „Népszava“ tegnapi cikke szerint a Somogyi-Bacsó-féle gyilkosság körül nagyon jelentős szerepe volt.

A „Népszava“ ugyanis a gyilkosságról szóló cikksorozatában elmondja, hogy 1920. február 14-én a Prónay és Ostenberg-különítmények tisztjei diszvacsorát rendeztek és a diszvacsorán megjelent a „Gellért-szálloda potentátja“ is. A bécsi lapok közlése szerint ez alatt nem lehet más érteni, mint Horthy Miklós kormányzót, aki annak idején mint a nemzeti hadsereg fővezére székelt a Gellért-szállodában.

A lap szerint a diszvacsorán szóba került a

katonai előzetes cenzura. Több tiszt felháborodva állapította meg, hogy a „Népszava“ egyik szemérmetlen szerkesztője, Somogyi Béla még mindig merészkedik beküldeni cikkeit a cenzurának. Igaz ugyan, hogy a cikkeket a cenzura törli, de mégsem járja, hogy a destruktív újságírónak egyáltalában van merészége írni.

A beszélgetésnek az asztalfőn ülő „Gellért-szállodai potentát“ e szavakkal vetett véget: — Elég volt a szavakból, eljött a cselekvés ideje.

Február 16-án az Ostenburg-különítmény tisztjei a főparancsnokság rendeletére előkerítették az autót, február 17-én kézbesítették a gyilkosságra kijelölt tiszteknek a nyílt parancsokat, amelynek segítségével könnyen távozhattak a fővárosból. A 17-ről 18-ra virradó éjszaka pedig elkövetették a gyilkosságot. Ugyanazon este a Palace-hotelben Kovartz és Megay tisztjei tiszteletére, akik a gyilkosságot végrehajtották, vacsorát adtak. A lakomán ezuttal is az Ostenburg és Prónay különítmények tisztjei vettek részt.

Február huszadikán kinyomozták a gyilkosokat, huszonegyedikén már a halálutó elvitte őket Budapestre. A gyilkosok csak akkor tértek vissza a magyar fővárosba, amikor a nyomozást a polgári hatóságok áttették a katonai judikaturához. Ennek pedig az volt a főfeladata, hogy alibitanukat szerezzen a gyilkosok mentésére.

Nagyváradon megalakult a Romániai Keresztény-Szocialista Párt

Roman Valér az alakulás élén. A keresztény-szocialisták szoros kapcsolatot tartanak fenn a Nemzeti Párttal

(Oradea-Nagyvárad, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Politikai körökben már hosszabb ideje hírek keringenek arról, hogy egész Romániára szóló akcioprogrammal Nagyváradon új párt van alakulóban, mely a speciális román viszonyokra alkalmazott keresztény-szocialista programot igyekszik megvalósítani.

Nagyváradai tudósítónk jelentése szerint az új párt tegnap valóban megtartotta alakuló közgyűlését az Elite-kávéház külön termében. A gyűlésen megjelentek Maior György esperes, a bihari görög-katolikus egyház vezető tagja, Fodor Péter tanár, dr. Bolchis György volt nagyváradai posta és táviráda főigazgató, dr. Román Valér, az ismert nevű

kolozsvári ügyvéd, Malei Titus és még többen a román politikai és egyházi élet tényezői közül.

Az alakuló közgyűlés a formások után precízizozta a pártprogramot és kijelölte a párt kereteit. A váradai mozgalom élén Bolchis György áll, aki jóformán egymaga végezte a gyűlés szervezési munkálatait. A Keresztény-Szocialista párt élén dr. Román Valér áll, aki mint politikus már régebben is tevékenykedett és még csak nemrégiben is a romániai szocialista pártban játszott vezető szerepet.

Az új párt állítólag a Nemzeti Párttal szoros kapcsolatokat tart fenn.

A numerusz klauzusz ügye a brüsszeli népszövetségi konferencia előtt

Egyhangu határozathozatal a kisebbségi jogokról és köteleességeikről. Djuvara román delegátus szerint a kormány örökös az egyetemek rendje felett

(Bucuresti-Bukarest, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Viitorul“ beszámolót közöl a Brüsszelben tartott népszövetségi konferenciáról, ahol Magyarország képviselői azt a javaslatot tették, hogy a legyőzött államok, amelyekből származó kisebbségek élnek a győztes államok területén, valamennyien képviseltetve legyenek a népszövetség tanácsában. Indítványozták továbbá egy, az összes népekre szóló igazságosabb politika alapján készülő autonómia kidolgozását a kisebbségek számára. Románia képviselői e két indítvány ellen foglaltak állást és rámutattak arra, hogy Románia alkotmánya jóval többet nyújt az érvényben lévő szerződéseknél minden román állampolgár számára. Erre Magyarország kiküldöttei azt javasolták, hogy a kisebbségek egy ügyét egy bizottság elé terjesszék, amely egyuttal tanulmányozza és állapítsa is meg a kisebbségeknek az uralkodó hatalomtól járó jogokat.

Mircea Djuvara román delegátus erre a következő megjegyzéseket tette:

1. Ha Magyarország javaslatának teljesítéséről szó lehetne, úgy azt az Európában ma létező valamennyi jogi egyesület elé kellene terjeszteni, nem pedig egy ilyen egyesület kompetenciája elé. Djuvarának ezt az álláspontját a konferencia magáévá is tette.
2. Ha a kisebbségek emlékeztetik az államo-

kat, ahol laknak, jogaikra, nem szabad elfelejteniük köteleességeikről sem az állam iránt.

3. Ezért, ha a kisebbségek ügyét tényleg a jogi egyesületek elé terjesztik, akkor azok a kisebbségek köteleességei felől is döntsenek.

4. Kéri továbbá, hogy a kisebbségekre nézve megállapítandó szabályok az összes nagy- és kisállamokra is kötelezőkké tétessenek.

A román delegátus felszólalását heves vita követte, amelyben Anglia és Olaszország képviselői, Sir Dickinson és Cipico báró helytelenítették az ellenőrzés bármily formáját. A vita után a konferencia egyhangulag elfogadta Djuvara javaslatát, amely szerint az összes kis- és nagyállamok a kisebbségi problémát illetően egyenlő jogokat és köteleességeket viselnek. Anglia képviselői az egyhangu határozathozatalnak alávetették magukat.

A tárgysorozaton szerepelt még az európai egyetemeken életbeléptetett numerusz klauzusz ügye, elsősorban a magyarországi. E pontnál Djuvara kijelentette, hogy a román iskolai törvények teljesen liberálisok, aminek bizonyítéka a zsidó diákok tekintélyes száma. Hangsúlyozta a román delegátus azt is, hogy a romániai diákvargások nem antiszemita, hanem gazdasági jellegűek és a kormány örökös a rend fentartása felett.

Amikor Nick Carter téved

Egy szatmári detektív gyilkosság miatt letartóztatott egy kolozsvári rendőrkapitányt

(Cluj-Kolozsvár, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt a szatmári rendőrkapitányság B. detektívét, aki csak egy-két hónapja áll a rendőrség szolgálatában, kiküldötte Kolozsvárra, hogy itt kutassa fel és tartóztassa le egy nemrégiben elkövetett gyilkosság tettesét. B. tegnapelőtt érkezett Kolozsvárra, ahol egy fiatal detektívhez méltó buzgalommal és holmesi titokzatossággal kezdett a munkához. Ahelyett, hogy szabályszerűen jelentkezett volna helyi felettes hatóságainál, önállósította magát és egyedül kezdett a nyomozáshoz, nehogy a gyilkos elfogatásával szerzett sikert másokkal is meg kelljen osztania. Mindez pedig annál tiszteletreméltóbb cselekedet volt részéről, minthogy egy elmosódott fényképnél nem állott egyéb segédeszköz rendelkezésére.

B. ur, amint ez kezdő detektívhez illik, első nyomozati színterének az utcát választotta. A zugó, zajgó, népes főutvonalakat, ahol e kincses város bizarr életjelenségei bonyolódnak le. A szatmári Nick Carter az első napon a Főteret és a Deák Ferenc-utcát tartotta szemmel és bár késő estig silbakolt a nedves utvonalakon, fáradozását semmi siker sem kísérte. Tegnap a Ferencz József-ut került sorra. A detektív idegesen körözött a Széchenyi-tér és az állomás között és időnként meg-megnézte a gondjaira bizott fényképet, igyekezvén a kép alter egoját a járó-kelők közül felhajtani. Délután 4 órakor az Uránia-mozgó előtt végre felfedezett egy fiatalembert, aki feltűnően és összetéveszthetetlenül hasonlított a gyilkoshoz. Természetesen, haladéktalanul odaugrott a gyanútlan bűnözőhöz és kabátjánál megragadva, őrizetbe vette a meglepett rablógyilkost:

— A törvény nevében letartóztatom!

Természetesen, egy-kettőre hatalmas csödtület vette őket körül. A frissensült fogoly felháborodva tiltakozott a határszéli önkény ellen és szabadulni igyekezett B. vasmarkai közül.

— Azonnal engedjen el... én N. kolozsvári rendőrkapitány vagyok, a központi ügyelet vezetője!

Piperesszappan

az előkelő közönség

kedvelt böropoloja

Lloyd 3385

— Igazolja magát... maga X. Y. gyilkosa, akit mintegy hónapja keresünk. Előre!

Jóllehet N. kényelmetlenül érezte magát szokatlan helyzetében, az igazolásra mégsem volt hajlandó, ellenben ragaszkodott ahhoz, hogy a szabályokhoz alkalmazkodva, először a detektív mutassa fel okmányait.

Azonban nehéz a szabályokhoz alkalmazkodni annak, aki maga is másokat kényszerít a szabályokhoz való alkalmazkodásra. S így végül is a civakodó detektív és a tiltakozó rablógyilkos egy derült társaságtól kísérvé bevonultak a rendőrfőkapitányságra.

Itt azután kiderült, hogy N. ur tényleg rendőrfőkapitány és semmiféle nexusban nincs a gyilkossal, sőt még csak nem is hasonlít hozzá. A detektív elvakult nyomozati lázában egyszerűen félre nézett, ferde nézetei voltak, meglehet, hogy bandzsit és X-et akart a galléron ragadni, amikor N. kapitányt tartóztatta le.

A zöldfülü detektívet természetesen haza transzportálták és hivatalos hatalommal való visszaélés miatt megindították ellene az eljárást.

A harmincéves mozi

Korunk egyik legjellegzetesebb és talán legnépszerűbb találmánya: a mozi, ezekben a napokban ünnepli harmincéves jubileumát. Harminc évvel ezelőtt a francia Lumière-testvérek voltak azok, akik az első mozgófilmet vetítették a csodálkozó nézők szemei elé. Egy robogó vasutat mutattak be a csodálkozóknak. Az új találmány első korszakában egy másodperc alatt tizenöt felvételt lehetett eszközölni, tehát egy perc alatt 900 mozdulatot rögzített meg a felvevő masina egy 18 méteres filmszalagon. A mozgó film korszakalkotó jelentőségét nemcsak az adja meg, hogy emberi mozdulatokat, mozgásban levő természeti képeket rögzített meg az örökkévalóság számára. Sokat köszönhet a mozgóképnek a tudomány is, melynek legtitkosabb rezdüléseit, életfolyamatát sikerült általa mindenki számára nyilvánvalóvá és láthatóvá tenni. Így egy byacanthus-hagymát vízbe tettek, mely a vízben kicsírázott s ennek a csírázásnak legkisebb folyamatát a mozgó film megrögzítette. Különböző növények bimbózását, sejtek osztódását, baktériumok életfunkcióit, kristályok képződését mind-mind a mozi által sikerült a tudomány élő dokumentumaivá tenni és a kutatás szolgálatába állítani.

Óriási jelentőségűvé vált a mozgófénykép a csillagászat terén is. Már 1898-ban Indiában a napfogyatkozás minden kis fázisát sikerült mozgófényképekben megrögzíteni. Ezt a felvételt ma már ezer és ezer kópiában mutogatják a csodálkozó szemeknek.

A mozi gyors fejlődésével természetesen az is vele járt, hogy a rendezők és moziállalatok nem elégedtek meg a természet élőképeinek pusztá megrögzítésével, hanem lélektani és irodalmi térére igyekeztek terelni a mozikulturát. Így fejlődött ki egy elegendi ismeretlen műfaj: a mozi dráma és mozi vígjáték, mely ma már odáig fejlődött, hogy letűnt századok rekonstruált életét, romantikáját képes csaknem maradék nélküli illúzióval visszaadni. Vanak, akik a színpadi kulturát féltik a mozi fejlődésétől és egyre hatalmasabb térhódításától. Valószínű, hogy ezeknek a széplelkeknek egyáltalán nincs igazuk, mert a mozi filmjártás ma már annyira specializálódott, annyira külön utakon jár, hogy a színpadi drámairodalomnak nincs mit tartania hegemoniájától.

Egy bizonyos: a mozi hatalmas tömegnevelő eszközzé vált, talán hatalmasabbá, mint a betű. Jövedelmi kulturmissziójának értéke teljesen attól függ, hogy azt a nagy tanító és propagáló erőt, mely benne rejlik, tényleg tanításra, vagy pedig romboló szenvedélyek felkeltésére használják-e fel. Ma ez az erő lényegesen megoszlik. A mozi nemcsak tanít, hanem rombol is. Hazug sentimentalizmust, detektív-romantikát is bőséggel terjeszt amellett, hogy ugyszólván percek leforgása alatt világokon át röpit bennünket, vasuti és hajójegy nélkül Afrika homokját, a gizehi piramisokat, Páris, London, vagy akár Bombay zúgó bulvárdjait vonultatva el szemeink előtt. Egy-egy évezredek előtt lejátszódnó történelmi film dollárokból több millióba kerül ma már. Százak és százak keresik meg kenyerüket a moziállalatok révén. Egy-egy filmstar jövedelme a színpadi starok legmerészebb álmait is meghaladja. A mozikultura szolgálatába állított az athletikától kezdve a legfinomabb és legkifejezőbb színjátszásig mindent. Berlin, Páris, London, Newyork határában egész filmvárosok épültek, melyeknek előállítására mesés összegekbe került.

A véges emberi élet, melynek fizikai határait a halál szabja meg, — a mozifilm legelőbb megjelenési formájában, a mozdulatokban lett örökkévaló. Asta Nielsen, Pola Negri, Bassermann mosolyát, sírását, minden kis testi mozgását évszázadok múltán is élőként láthatják majd a csodálkozó néződékek ép úgy, mint egy kis illúzióval mi is élő valóságnak foghatjuk fel például azt a nagy történelmi eseményt, amely nemrég megtévesztő hűséggel pergett le szemeink előtt a mozifilm: a zsidók átkelését a Vörös-tengeren. Ki vonhatja ezek után kétségbe a mozi hatalmas jelentőségét? A színházi kultúra a szó és lelki harc kulturája, de a szó elhangzik, a színészek és színésznők megöregszenek,

míg a mozifilm ma mozgó ifjú nő mosolya évszázadok múlva is eleven valóság lesz.

És a mozi fejlődése még korántsem ért véget. Egyre élénkebb a törekvés arra, hogy a mozifilm megszólaltassák. Ezirányban már számos kísérletezés történt több-kevesebb sikerrel. Legutóbb Edison talált fel egy készüléket, mely már közelebb visz a célhoz. Edison készüléke már csaknem a filmmozdulattal egyidőben szólaltatja meg a szereplőket. Azonban még ez a találmány sem tökéletes. Ha egyszer a beszélő-film álma is beteljesül, akkor a mozikultura egészen új, szenzációs korszak elé érkezik s jelentősége talán túlnő a színház és a könyv hatalmas kulturajelentőségén is.

Az érettségi törvényjavaslat a szenátusban

(Bucuresti-Bukarest, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szenátusban Anghelescu miniszter betérjlesztette az érettségi törvényjavaslatot, amelyhez elsőnek Bianu kért szót. A szenátor hevesen polemizált Schullerus szász szenátorral. Bianu kizakadásai olyan élesek voltak, hogy Pherechide elnök félbeszakította Bianut és arra kérte, hogy egy kisebbségi képviselőjével szemben ne alkalmazzon olyan kitételeket, amelyek magát a kisebbséget is sértik. Az alkotmány értelmében a kisebbségek teljesjogu polgárok és követeléseiket, ha azok törvé-

nyes formában történnek, respektálni kell. Az incidens ezzel elintéződött.

A kamarában Orleanu elnökölt, a miniszteri székben Duca, Marzescu, Vaitoianu miniszterek és Cipaiuanu földmívelésügyi államtitkár foglaltak helyet.

Az első szónok, Jonescu professzor (Jasi) élesen tiltakozott a főiskolai törvény módosítása ellen.

Joanitescu interpellált a „Frigul“ hal- és konzervipari vállalat koncessziója ellen.

Akit Nietzsche bölcsészete a halálba kergetett

Egy tizennyolcéves gimnázista öngyilkossága

(Bécs, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután a Waaggasse 5. számú házban Helmut Beierle tizennyolc éves gimnázista egy revolverlövésrel véget vetett életének. A fiatalember, aki szíven lötte magát, tettét valószínűleg pillanatnyi elmezavarásban követte el. Erre pedig közvetlen okot filozófiai olvasmányai adták. Az öngyilkos asztalán egy nyitott filozófiai munkát találtak. Azon az oldalon éppen arról volt szó, hogy a halált nem kell bevárni, hanem legjobb, ha a megsemmisülésbe saját akarattunkal, viz és mielőtt a természet megtenné a maga organikus útját, legjobb ha a megsemmisülést magunk intézzük el.

Egy másik könyv is ott feküdt az asztalon, Nietzsche Zarathustrája. Ebben a könyvben is ki voltak jelölve azok a részek, ahol a filozófus felmagasztalja az öngyilkosságot. Több helyütt kékeceruzával voltak aláhuzva. A fiatalember apja brünni főállatorvos volt és körülbelül tíz évvel ezelőtt halt meg. A fiun kívül az özevgynek még egy tizenhat éves leánya is van. Az asszony kis nyugdíjból él, amelyet a csehszlovák államtól kap. A két gyermeket anyai nagyapjuk a Theresianum egyik profesz-

szora, Spickenreitter nevelte és hosszú ideig nagyapjuk házában éltek. Mikor néhány évvel ezelőtt Spickenreitter meghalt, Beierlené eljött Brünnből Bécsbe és átvette a gyermekek nevelését.

Helmut magas, szépnevű fiú volt, rendkívül értelmes, gondolkodó, jónevelésű fiú. Tanárai nagy képességei miatt nagyrabecsülték és szívesen elvitték őt sétákra. Ilyen alkalommal mindig beigazolta, hogy az iskolai ismereteken túl sokkal többet tud, hogy állandóan olvas és minden nagyobb gondolat iránt fogékony. Kissé bizalmatlan és zárkózott természetű volt, keveset érintkezett iskolatársaival, inkább idősebb emberek társaságát kereste.

A fiatalember csütörtökön megbetegedett és néhány napig ágyban maradt. Két nappal öngyilkossága előtt azonban ismét fölkel. Nem ment iskolába és napközben állandóan olvasott. Tegnap dél felé, amikor anyja távol volt és Geralda huga a konyhában volt elfoglalva, a fiatalember elvégezte végzetes tettét. Amikor a lövés robbanására huga a szobába jutott, Helmut már meghalt. A golyó szíven találta és nyomban végzett vele.

Látogatás a haldokló Dobrogeanu Ghereánál

— Costa Foru cikke —

Tegnap számunkban megírtuk, hogy a Legfőbb Semmitűszék megváltoztatta a bíróság előző döntését s felmentette Dobrogeanu Ghereát a tízevi kényszermunka alól és ellene az eljárást megszüntette. A Semmitűszék ítelkezésének előestéjén G. Costa-Foru, a román újságírói kar büszkesége meglátogatta a vádlottat és látogatásáról a következő sorokban számol be:

A katonai kórházból jövök. Láttam Dobrogeanu Ghereát, valamint a többi négy politikai foglyot. Dobrogeanu utolsó óráit éli. A többiek, akik nem folytatnak mint ő, szomszúság-sztrájkot is, ugylátszik még egy pár nappal tovább bírják. Az orvosok azonban ezt a reménységet sem erősítik meg.

Egy írott rendelet érkezett a kórházhoz, amelyben arra kényszerítik őket, hogy mestersegesen táplálják. Dobrogeanu, akinek már nincsen annyi ereje sem, hogy beszéljen, alig lélekliz és le kell hajolj, hogy szavait megértse, határozottan kijelentette, hogy utolsó leheletéig ellenáll az erőszaknak. Előrelátható, hogy az erővel való visszaélésnek ez a mártírja meg fog halni. „Felsőbb rendeletről megölve“. A rendeletet Holban generális adta ki, a második hadtest parancsnoka. Bizonyos azonban, hogy az elkövetkezőkért felelősség nemcsak az övé.

Ezt a kényszer-táplálást az ítélet előestéjén alkalmazták, mert a család kérésére a semmitűszék második szekciójának elnöke hozzájárult a tárgyalás időpontjának megváltoztatásához, mára szerdára. Magasabb emberi szempontból a többi igazságügyi hatóságok is hozzájárultak ahhoz, hogy Dobrogeanu ügye soron kívül kerüljön tárgyalásra, hogy alkalmat adjanak egy haldoklónak az igazság hangjának hallására. Ha a semmitűszék fentartja az igazságnak azt a mértékét, (azóta, amint közöltük — felmentették) amelyet eddig tőle tapasztalni lehetett, akkor ez a katonai törvényszék részére valóságos vereséget jelent.

Az embernek a szabadsága oly kevésbé szerepel azoknak a fogalmában, akik nálunk a hatalmat gyakorolják, hogy nem riadnak vissza a kényszertől még akkor sem, amikor a kényszerből halál származhat. Sőt tovább megy és az orvosokat hóhérokká akarja tenni.

Mindez szankciók nélkül marad? Meglátjuk.

— Fások a kereskedelemügyi miniszternél. Bukarestből jelentik: A fásoknak ma egy nagyobb küldöttsége kereste fel Tancred Constantinescu minisztert, akit arra kértek, hogy a fuvardíjakat úgy az exportra szánt faküldeményeknél, mint a belföldi transzportoknál csökkentse. Főleg a cserkéregre vonatkozólag kértek gyors intézkedést. A miniszter megígérte, hogy ebben az ügyben haladéktalanul érintkezni fog Vaitoianu vasutügyi miniszterrel.

Tavaszi ruhák festése, tisztítása megkezdődött Czinknél, Cluj

Az Uj Kelet a ság nap Szerkesztők: Felelős szerk. Előfizetési ár: 240 lei, Az Uj Kelet megjel

Asszony munká, de lényegében

Péntek 5865 Adár 1925 február

is lehet egy egy dolog szép, bizarr ság vesz ra vert szark drága aszso zegezugs v fonálharmón

Jöttek a

dolgozni aka építeni akar dották, hogy kának. Mind közülök. A többet fizet

tiz asszony mindegyike ként egyszer szont minde tizszer 20 l nak. Kolozs dehogy is t gondolat és t portokra E Szép, ké

Olyan mint legkönyvebb mondani, ho lényegben csipke. Leh Es mi, a K meghatott s asszonyi go kát szép h a zsidó örö keserves fá

— Mini közigazgat miniszterelnő panasz érke szélsőséges k kisebbségek Alexandra S Brassóba és prefektust ál ügyek intézé nak ideiglene

— Mol delmi min delután egy meg a keresi ták, hogy ma nem lehet a mint annak buza vagonja állításait és rével a kérd hogy a liszt nak a lisztke és rozsliszté kérdést egy legközelebb

— Oro Nationala Politikai kör molu, a Bar állásáról, hog ki. Ezt a hi tabban cáfölj

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidó ság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő-Felölős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Asszonygondolat, kisstilű, csipkeverő kézimunka, de ki merné azt mondani, hogy emberi lényegében a Rembrandt legnagyobb vászna is többet jelent-e, mint egy finom, pókhálóból szőtt asszonyi csipke. A robusztus férfiero, a hatalmas vászonba, színek, aranyak és fények vibrálásába ölte a lelkét, — a gyöngye asszonykezek kitálaták a furcsa fehér póklábat, a habos csipkéket, hogy belélejték a maguk lelkét. Eredményben több is, nagyobb is lehet egyik a másiknál, de emberi lényegben egy dolog mind a kettő. És én valahányszor szép, bizarr bogozású csipkét látok, meghatottság vesz rajtam erőt, ráhajlok a cernából kevert szarkalábakra és arra gondolok: melyik drága asszonylélek van belébogozva ezekbe a zezegugos vonalakba, ebbe a zürzavaros, szép fonálharmóniába.

Péntek
 5865 Adár 3
 1925 február 27

Jöttek asszonyok és mondták, hogy ők is dolgozni akarnak a Keren Hajjeszódért. Ők is építeni akarják a zsidó országot. És mondták, hogy módját találták az asszonyi munkának. Minden héten teapest rendez valamelyik közülük. A meghívottak husz lejt, vagy talán többet fizetnek fejéknél. Minden öt, hat, vagy tíz asszony egy-egy ilyen teacsoportot alkot, mindegyikre havonként, vagy csak kéthavonként egyszer jut a vendéglátás tisztsege, viszont minden ilyen vendéglátás hat-hét, vagy tizszer 20 lejt jövedelmez a Keren Hajjeszódnak. Kolozsvári zsidó asszonyok fejében, — aj, dehogyan is fejében, — szívében született meg a gondolat és meg akarják szervezni ilyen csoportokra Erdély minden zsidó asszonyát.

Szép, kedves, filigrán asszonyi gondolat. Olyan mint egy illatos lehelet, vagy mint a legkönnyebb fehér-csipke. De ki merné azt mondani, hogy Rembrandt nagy vászna emberi lényegben más, mint a legkönnyebb fehér csipke. Lehet több, lehet nagyobb, de más nem. És mi, a Keren Hajjeszód súlyos színkeverői meghatott szívvel köszöntjük munkánkban az asszonyi gondolatot. Sok szerencsét és jó munkát szép hölgyeim, az önök 20 lejei éppen egy a zsidó örökkévalóságot szolgálják, mint a mi keserves fáradságunk sokezer fontjai. (g j.)

— Miniszteri biztost helyeznek Brassó közigazgatása élére. Brassóból jelentik: A miniszterelnökhöz az utóbbi időben több oldalról panasz érkezett a brassói prefektus ellen, aki szélsőséges politikájával zavarja a románság és kisebbségek közötti jóviszonyt. A miniszter ma Alexandru Stefanescu vezérfelügyelőt küldötte le Brassóba és egyidejűleg felfüggesztette az ottani prefektust állásából. Március elsején a vármegyei ügyek intézésével egy közigazgatási inspektort fog-nak ideiglenesen megbizni.

— Molnárok küldöttsége a kereskedelmi miniszternél. Bukarestből jelentik: Ma délután egy molnárok által álló küldöttség jelent meg a kereskedelmi miniszternél, akinek előadták, hogy ma, amikor a buza vagonja 110 ezer lej, nem lehet a buzakenyeret olyan áron előállítani, mint annakidején, amikor 95 ezer lejbe került a buza vagonja. A miniszter méltányolta a küldöttség állításait és megjegyezte, hogy a rekvirálás módszerével a kérdést nem lehet megoldani. Ajánlotta, hogy a liszt árának felemelése helyett próbálkozzanak a lisztkeverésekkel. A buzalisztet keverjék árpa és rozsliszttel, esetleg kukoricaliszttel is. A fontos kérdést egyébként — úgy mondom — a miniszter — legközelebb minisztertanács elé viszik.

— Oromolu nem mond le a Banca Nationala elnökségéről. Bukarestből jelentik: Politikai körökben az a hír terjedt el, hogy Oromolu, a Banca Nationala elnöke, lemond arról az állásáról, hogy ismét politikai tevékenységet fejtsen ki. Ezt a hírt most maga Oromolu a leghatározottabban cáfolja.

— Építik a legnagyobb Zeppelin. Berlinből jelentik: Friedrichshafenben a prágai származású zsidó Arnstein mérnököt megbizták egy, az eddigi Zeppelinek méreteit jóval felülmúló nagy léghajó építésével. A megbizók az amerikai „Good Jear“ művek. A léghajó ketszer akkora lesz, mint az óceánjáró „Z. R. III.“ és arra fog szolgálni, hogy lebonyolítsa a London és Newyork közötti személyforgalmat.

— Levelek Palesztinából. Finkelstein Alfrédné ma érkezett hazza Palesztinából s a következő számára hozott leveleket, amelyek péntek és vasárnap délelőtt vehetők át az Uj Kelet kiadóhivatalában: Berger József, Braunstein Abraham, Jehuda Edelstein, Hartmann Andor, Friedmann M. cég, Friedmann M., Deutsch Géza, Grünberger Albertné, Gidáli Kálmán, Fenákel Adolf, Deutsch Elek, Malik Herman, Meiseln Józsefné, Hartmann Andor, Hirsch Béla, Mojsze Klein, Schwartz Izsák, Steermann Ilonka.

— Hébernyelvű felírások a munkácsi középületeken. Munkácsról jelenti tudósítónk: A munkácsi zsidóság az elmúlt hetek folyamán mozgalmat kezdeményezett abban az irányban, hogy az állami és városi középületeket az orosz, cseh és magyar felírásokon kívül héber felírattal is lássák el. A zsidóság ezt a kérést az az indokolja meg, hogy a város lakosságának több mint 20 százaléka zsidó és így az alkotmány értelmében joguk van a héber nyelv használatára. Valószínű, hogy az akció sikerrel fog járni s ebben az esetben Munkács lesz az első európai város, ahol a héber nyelvet hivatalosan használni fogják.

— Ismét megkezdődnek az ásatások Biharmegye környékén. Az Uj Kelet annak idején részletesen foglalkozott a biharmegyei ásatásokkal, melyek 1924 őszén kezdődtek meg dr. Andrassy Ernő és dr. Rosca egyetemi tanár vezetésével. A napokban Andrassy Éradonyban új telepet fedezett fel, amelynek kiásatása elsősorban történelmi jelentőséggel bír, mert valószínűnek látszik az, hogy a telep az ősi Rákóczi-uradalom maradványa. Az ásatási munkálatok a tavasszal megkezdődnek.

K. K. L. Biztosok!

A Purim-akció utasításait szétküldtük!
 Teljesítétek azonnal az abban foglalt intézkedéseket, hogy az akció sikerüljön!
 Purim palesztinái! Slachmonesziert föld Érec Jiszraelnek!

— Beregi Oszkár áprilisban Erdélybe jön. Nagyváradit tudósítónk jelenti: Beregi Oszkár, az Európaszerte ismert nevű színész, aki a múlt héten Budapesten egy, az ébredők által inszenált botrány középpontjában állott, tegnap levelet intézett Gróf Lászlóhoz, a nagyváradit színtársulat igazgatójához. Beregi bejelentéssel ebben a levélben, hogy áprilisban Erdélybe készül és ebből a célból összehívottat lép Janovics Jenővel, akit meg fog kérni arra, hogy állítsa össze romániai turnéjának programját.

— Megoldást nyer a kolozsvári villamosmű problémája. Kolozsvár város tanácsa tegnapi ülésén a villamosmű bérletére és kibővítésére vonatkozólag megállapodást létesített a Ganz és az Elektra cégekkel. A megállapodás, mely egyelőre csak elvi alapon jött létre, sokáig hátráltatta a pénzügyi bizottság, amely a villamosmű jövedelméből a bérleti időtartam második felére 10 százalékkal magasabb haszonrészesedést igényelt a város részére. Az ellentétek tegnap kompromisszióum útján kiegyenlítődték. A megállapodás szerint a város 25 évre bérbeadja a villamosüzemet azzal a feltétellel, hogy a jövedelemből a várost 70, a két céget pedig egyenként 15—15 százaléka illeti meg. Ennek ellenében a bérlő cégek megállapított feltételek mellett kibővítik a telepet. Az építkezéshez szükséges összeget részvényjegyzés útján biztosítják. A villany egységárát a kibővítés megkezdésének időpontjától kezdve 66 százalékkal felemelik, de az áremelésből származó többlet-jövedelmet a kibővítés költségeinek huzódó problémájának ilyen irányú megoldása végre nyugtatólag fog hatni a gyakori sötétségtől meggyötört közönségre, bár a villany árának újabb emelése tekintélyesen megnöveli a polgárok amugy is túlságosan megterhelt büdzséjét.

* Orvosok ajánlják — Purgót — eredeti dobozban. (5)

— A zsidó ifjusági szervezetek jelmezes purim-bálja. A kolozsvári zsidó ifjusági szervezetek március hó 11-én, szerda este a Newyork-szálló összes termeiben szigorúan zártkörű purimi jelmezes bált rendeznek. A bál iránt máris roppant nagy az érdeklődés.

— Megvádolt hadügyminisztériumi tisztek. Bukarestből jelentik: A hadbíróóság ma tárgyalta a Vulescu őrnagy elleni vádat. Az őrnagynak azon vád ellen kellett védekeznie, hogy pénzeket sikkasztott el abban az időben, amikor Párisban egy katonai misszió tagja volt. Vulescu őrnagy a vádakra vonatkozólag kijelentette, hogy teljesen ártatlan és ha sikkasztás, vagy egyéb visszaélés történt volna, akkor ezt csakis a hadügyminisztériumban működő fölöttesei követhették el. A vádlottnak ez a védekezése nagy feltűnést okozott a fővárosban. Az őrnagy kihallgatását holnap folytatják.

— Az első halálos ítélet zsidó ellen Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: Február tizenhétedikén a jaffai törvényszék hosszabb tárgyalás után ítélt meg a Lublinból származó Meir Josef Hirschhorn fölött, akit azzal vádoltak, hogy tavaly novemberben Tel-Avivban meggyilkolta tizenhétéves feleségét, aki Magyarországból jött ki Palesztinába és 1922-ben ment férjhez Hirschhornhoz. A házasság szerencsétlen volt, mert a férj állandóan gyötörte fiatal feleségét féltékenységi jeleneteivel. A bíróság halálra ítélte Hirschhornt.

— A házberlők küldöttsége Tancred Constantinescu miniszternél. Bukarestből jelentik: Tancred Constantinescu miniszter ma fogadta a házberlők szövetségének küldöttségét, amelynek tagjai előadták a lakbérleti törvény sérelmeit és arra kérték a kereskedelmi minisztert, hogy egy újabb törvénnyel lehetőleg enyhítsen a bérlok helyzetén. A miniszter megígérte, hogy az ügyet az első minisztertanács elé terjeszti.

— Aki a szerelmese villanyosa elé veti magát. Nagyváradit tudósítónk jelenti: Ma délelőtt Satik Pirocska 21 éves háztartásbeli alkalmazott borzalmas módon akart véget vetni életének. A fiatal leány már hosszabb ideje bensőbb viszonyt folytatott Fábián János villanyos kalauzzal. Néhány nappal ezelőtt a szerelmesek összekülönböztek és szakítottak egymással. Tegnap a leány a városi villamos remisében fölkereste Fábiánt, akit békülésre szólított fel. A kalauz durva szavakkal elutasította a szerelmes nőt, majd köszönés nélkül felugrott kocsijára és megindította azt. Satik Pirocska erre a kocsit elé vetette magát. A szerencsétlen nő a kerekek alá került és életveszélyes sérüléseket szenvedett. Haldokolva szállították a biharmegyei kórházba. Felépüléséhez nincsen remény.

— Öngyilkosságok napja Budapesten. Budapestről jelentik: Budapesten a tegnapi nap újabb az öngyilkosok napja volt. Nem kevesebb, mint négy halálosvégi öngyilkosság történt a magyar fővárosban. Canek József hatvannégy éves kőműves, Dukstein Béláné tizenkilenc éves elarusító, Delimanó József huszonhárom éves gépész és Bicskei Teréz huszonhétéves háztartásbeli leány lett a tegnapi nap folyamán öngyilkos.

— Halálos autószerencsétlenség Temesvár közelében. Temesvári tudósítónk jelenti: Tegnap délután a Temesvár közelében lévő nagykövesi és Törökszékes községek között halálos autószerencsétlenség történt. Az autót egy vidám társaság rándult ki és késő estig mulatoztak Törökszékesen. A Temesvár felé vezető országuton a részeg soffor neki hajtotta az autót egy tolgifának. A kocsit a közeli árokba fordult. Az autó vezetője, Szénási Jakab halálos sérüléseket szenvedett és kórházba szállítása közben meghalt. A többi utasok kisebb-nagyobb sérülések árán uszták meg a veszélyes kalandot.

* Német, francia, románnyelvet tanul havonta 10 lejért, emellett mindig tájékozva van a magyar és a világirodalomról, ha az „Exlibris“ folyóiratra Lepage-nál Kolozsvár előfizet. Kérjen prospektust.

* Ne féljen! Hyperól-lal készitse szájvizét, megvédi fertőző betegségektől, torokfájástól. Kapható minden gyógyszerárban és drogueráriában.

Ha művészi kiváló fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne Marosvásárhelyre és tekintse sajnálja az utat me g a

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRE SZÉKELY ÉS RÉTI BUTORGYÁR RÉSZEZ.-TÁRS. butortermek, asztalosok furniárszükségeit legolcsóbban itt szerzhetik be

lat

ektálni kell. Az

ölt, a miniszteri
 anu miniszterek
 ntitkár foglaltak

professzor (Jasi)
 rvény módosi-

Frigid“ hal- és
 ja ellen.

getett

hosszu ideig
 r néhány évvel
 Beierlené eljött
 gyermekek ne-

iu volt, rend-
 evelésü fia. Ta-
 ryrabecsülték és
 en alkalommal
 lai ismereteken
 andóan olvas és
 fogékony. Kissé
 zettü volt, keve-
 nkább idősebb

megbetegedett
 t. Két nappal
 t fölkel. Nem
 andóan olvasott.
 távol volt és
 elfoglalva, a
 tettét. Amikor
 zobába jutott,
 szíven találta

t előestéjén al-
 ére a semmitő-
 te hozzájárult a
 tatásához, mára
 pontból a többi
 árultak ahhoz,
 kívül kerüljön
 k egy haldokló-
 ára. Ha a sem-
 azt a mértékét,
 tették) amelyet
 or ez a katonai
 reséget jelent.

y kevéssé sze-
 ik nálunk a
 riadnak vissza
 nikor a kény-
 ább megy és
 enni.

d? Meglátjuk.

ügyi minisz-
 oknak ma egy
 nered Constán-

hogy a fuvar-
 üldeményeknél,
 kentsék. Főleg
 gyors intézke-
 gben az ügyben
 anu vasutügyi

, Cluj

KÖZGAZDASÁG

A magyarországi bőrgyárak negyedére redukálták üzemüket

A közép-európai bőrgyárak rossz konjunkturája

(Budapest, február 26. Az Uj Kelet tudósítójától.) A közép-európai általános gazdasági krízis az ipar egyes ágait a legsúlyosabb válságba sodorta. A bőripari helyzetet azonban lényegesen rontja az a körülmény is, hogy ez idén a szokatlanul enyhe idő a konjunkturát teljesen lehetetlenné tette és a gyárak alig tudnak forgalmazni valamit. Eső és hó nélküli jó időben negyedrése annyi bőrt sem dolgoznak fel a cipészek és a cipőgyárak, mint egy rendes téli szezonban, amikor hónapokig tél, majd utána sár és eső van. A bőrgyárak természetesen a fogyasztás csökkenése dacára is kénytelenek üzemből tartani a gyárakat, mivel a bőrgyártás természetéhez tartozik, hogy a cserző folyadékot állandóan táplálni kell, mert sok százmillió kár háramlana a gyárakra abból, ha ezt a nagyon drága anyagot pihenni hagynák.

A bőrgyárak forgalma magától értetődően a cipőfogyasztással együtt csökkent és a kötelezettség, hogy a gyáraknak mégis dolgozniuk kell, előidézte, hogy a hatalmas raktárak tele vannak áruval. A gyárak nagy tétel feldolgozott árut halmoztak fel és ez a raktár még egyre növekedik. A fogyasztás fejlődésére pedig egyelőre legalább semmi kilátás nincsen.

Mindezek dacára is a magyar bőrgyárak kénytelenek külföldről nyersbőröket importálni, mert belföldön nem áll elég nyersanyag rendelkezésre. Ugyanis, míg Budapesten a Közvágo-

hidon 1914-ben 177.000 marhát vágtak le, addig 1924-ben ez a szám 58.741-re csökkent, ami annyit jelent, hogy a rendelkezésre álló nyersbőrök csak egyharmadát tesszik ki annak a nyersanyagoknak, ami 1914-ben várt feldolgozásra. Ennek folytán tehát a gyárak a szükségletnek mintegy kétharmad részét külföldről importálják, még pedig csaknem kizárólag Délamerikából.

Ennek dacára a magyarországi mészárosok és marhanagyvágók mégis nyersbőröket akarnak exportálni külföldre. Ez természetesen nem nagyon sikerült, mert egyrészt árban nem tudnak konkurrálni, másrészt pedig úgy a körülöttük fekvő, mint a távolabb eső államok rendkívül megnehezítik a nyersbőrök bevitelét. Románia, Csehszlovákia, Ausztria, Jugoszlávia, Olaszország is minden módon akadályozzák a nyersbőr importálását és az egyedüli terep ahol valami sikert remélnék elérni a nyersbőr-exportőrjeik, Németország. Ez a kiviteli ügylet azonban szintén nem sok reménységgel kecsegtet.

A magyarországi bőrgyárak teljes háború előtti kapacitásuknak mintegy egynegyed részéig vannak foglalkoztatva. A gyártást természetesen mindegyik nagyobb mértékben redukálta, ennek dacára is azonban a piac ellenállóképessége meglehetősen nagy, úgy hogy eddig súlyosabb inszolvenciák és egyéb nehézségek az iparban csak ritkán fordultak elő.

Megalakult a Romániai Esszenciagyárosok Szindikátusa. Aradról jelentik: Tegnap alakult meg Aradon a Romániai Esszenciagyárosok Szindikátusa. Az alakuló közgyűlést Kun Richard temesvári szeszgyári igazgató vezette, amely alkalommal megbeszéltek azokat a módozatokat, amellyel hatályon kívül helyezését kéri az egészségügyi minisztérium azon rendeletének, mely szerint tilos az italoknak szintetikus esszenciákkal való gyártása. Az alakuló közgyűlés ezután az Astra bukaresti részvénytársaság körlevelével foglalkozott, amely a szesznyakereskedők körében azon félreértésekre adott alkalmat, hogy az Astra részvényesei nem esnek ezen törvény szigora alá. A közgyűlés az Astra körlevelét, mint amely nem szolgáltat támpontot arra, hogy az egészségügyi minisztérium vonatkozó rendelete alól mentesüljenek, egyhangulag elvetették. Elhatározták továbbá, hogy meg fogják könnyíteni a kisüzemek részére a likörgyártást. A közgyűlés egyhangu határozatot hozott, hogy újabb lépéseket tesznek Bukarestben az egészségügyi miniszter sereimes rendeletének mielőbbi hatálytalansítására.

Létrejött az egyezés a Fehér, Nagy és Kővári-cég és a hitelezők között. Nagyvárad tudósítónk jelenti: Ismeretes, hogy a Fehér, Nagy és Kővári gumminagykereskedő-cég néhány hónappal ezelőtt öt és félmillió passzívával, amellyel szemben csak hárommillió aktívával állott fenn, fizetéseket jelentett. A kényszerregegyezési eljárás során a cég megbízottai a hitelezőknek 50 százalékos egyezséget ajánlottak fel, kilenc havi törlesztéssel, az összes költségek és kamatok megtérítésével. A hitelezők a cég ajánlatát elfogadták.

A kolozsvári árvizsgálóbizottság ülése. A kolozsvári árvizsgálóbizottság ma ülést tartott, amelyen a malomtulajdonosok, a pékek és a vendéglősök panaszait tárgyalták. A pékek bejelentették a bizottságnak, hogy maximális áron nem tudnak lisztet beszerezni és ezért kénytelenek 13-75 lejes detalláron beszerezni liszt szükségletüket. Sürgős intézkedést kérnek, mert ha nem tudnak megfelelő lisztmenyiséghez jutni, kénytelenek lesznek műhelyeiket bezárni és munkásaikat elbocsátani. — A malmo-

sok ugyancsak ismételt bejelentették a bizottságnak, hogy 95 ezer lejes maximális áron nem tudnak búzát beszerezni és ha sürgős intézkedés nem történik, abba a helyzetbe kerülnek a malmok, hogy kénytelenek lesznek az őrleést teljesen beszüntetni. — A vendéglősök a jelenlegi áraknak husz százalékkal való felemelését kérték a bizottságtól. A bizottság nem teljesítette a vendéglősök kérését, hanem utasította őket, hogy pontos kalkulációt terjesszenek az árvizsgálóbizottság elé, hogy ennek alapján elbíráltató legyen, mennyiben jogos a vendéglősöknek az árak emelésére vonatkozó kérése.

Európai gazdasági hírek. Németországban az értéktörzsdék forgalmi adóját 6 ezrelékről 3 ezrelékre redukálják, a társaságok egyenes adóját 4 százalékban állapítják meg, a fuzionált vállalatokét 2 százalékban az ipari kötelevények után fizetendő illetéket ugyanennyiben s a váltóbélyegeket a felére redukálják le. — **Olaszországban** 1924-ben nagy alapítási láz volt. 1630 új társaság alakult meg 3200 millió líra alaptőkével. Ha ebből a megszünt és fuzionált vállalatok leirt 1170 millióját le is vonjuk, a fennmaradó 2030 millió líra új kibocsátás mégis teherként nehezedett az olasz piacra s valóban szilárduló viszonyokra enged következtetni, hogy a líra kursusa jelentősen jobban morzsolódott le. — **Jugoszláviában** egyre jelentősebb petróleumtalálatok és előfordulások vannak, főképpen Boszniában és Montenegróban. Most újabban Nova-Gradiskából jeleznek egy 350 méter mélységből felbukkanó kőolajat, amely kitűnő minőségű legyen. — **Ausztria** gazdasági élete most ünnepli Kremencezky János 75-ik évi születése napját, aki az izzólámpaiparnak világhírű vezetője. Ő volt a villamosvilág első gyártója, több magyarországi, balkáni izzólámpagyár megalapítója s a Schuckert-művek első technikai igazgatója. A koloid Wolfram-lámpákat, majd a Metallum elnevezésű izzókörtéket vezetése alatt állították elő s a legutóbb a félvattos lámpák tették újra szóbeszéd tárgyává az ősz, még mindig fáradhatatlanul dolgozó Kremencezky nevét. Fontos még megemlíteni, hogy Kremencezky az első cionisták közé tartozik, barátja volt Herzlnek és Palesztinában már több nagy vállalatot létesített.

Uj intézkedés az osztalékadó befizetéséről. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium rendeletet bocsátott ki, amely a részvénytársaságok által befizetendő osztalékadó tekintetében tartalmaz fontos intézkedést. A rendelet felhívja a pénzügyigazgatóságok figyelmét arra, hogy az egyes részvénytársaságok még mindig nem fizették be az 1924. évben esedékessé vált osztalékadókat és ezért elrendeli, hogy a pénzügyet és más nyilvános elszámolásra kötelezett vállalatok osztalékadóikat a közgyűlés megtartása után nyomban fizessék be, illetőleg legkésőbb annak a hónapnak végéig, melyben a közgyűlés meg lett tartva. Ez a befizetési kötelezettség fennáll, tekintet nélkül arra, hogy az osztalék kifizetése milyen időpontban történt. Mindazokat, akik e rendelkezésnek nem tesznek eleget, szigorú büntetésben fogják részesíteni.

A Marosvásárhelyi Takarékpénztár R. T. közgyűlése. Szombaton délután tartotta meg a Marosvásárhelyi Takarékpénztár R. T. az intézet székházában rendes évi közgyűlést. Winkler János vezérigazgató nyitotta meg a közgyűlést, majd Harmath Sándor vezérigazgató-helyettes terjesztette elő az évi jelentést. A takarékpénztár, amint a mérlegből és zárszámából megállapítható, az 1924. esztendőben igen sikeres munkát fejtett ki, a város bankjai sorában a legelső közé emelkedett. Az 1924-es mérleg az azelőtti év mérlegével szemben az üzleti élet minden ágában igen jelentékeny emelkedést tüntet fel. Ez a fejlődési tendencia arra készítette a takarékpénztár vezetőségét, hogy lépéseket tegyen az alaptőke felemelése iránt. A pénzügyminisztérium engedélyt adott az alaptőkének 12 millió lejről 21 millió lejre való felemelésére. Az új részvények kibocsátására vonatkozólag a közgyűlés felhatalmazást adott az igazgatóságnak. A takarékpénztár szerencsés üzleteredményét a nagyszámban megjelent részvényesek tudomásul vették és köszönetét fejezték ki a közgyűlés a vezetőségnek, így Winkler János vezérigazgatónak, Harmath Sándor vezérigazgató-helyettesnek és Mittelmann Armin igazgatónak, az intézet eredményes vezetéséért.

A mai valutapiac

A mai napon tartozkodás váltotta fel az előbbi napok élénk keresletét. A délelőtt erős ellanyulás mutatkozott, délután azonban újból megszilárdult a devizapiac. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 345—348, magyar korona 350—355, cseh korona 6-03—6-08, francia frank 10-50—10-60, svájci frank 39-50—39-60, dollár 205-00—206-50, angol font 975—980, olasz líra 8-25—8-30.

Valutapiac február 26-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1070-00, Berlin —, London £82-00, Newyork 205-50, Róma 835-00, Zürich 39-70, Bécs 28-75, Prága 605.

Bukarest. Valuták: Napoleon 760-00, márka 48-50, leva 134, török líra 104, font sterling 960, francia frank 10-80, svájci frank 39-50, olasz líra 840, drachma 340-00, dinár 325-00, dollár 203-50, lengyel márka 39-00, osztrák korona 28-75, magyar korona 28-00, cseh korona 595.

Zürich. Nyitás—Zárás: Berlin 123-96—123-87, Amsterdam 208-50—208-50, Newyork 520-50—520-75, London 2477-00—2476-50, Páris 2680-00—2670-00, Milánó 2095-00—2095-00, Prága 1541-25—1540-00, Budapest 72-00—72-00, Belgrád 840-00—840-00, Bukarest 253-75—255-00, Varsó 100-00—100-00, Bécs 73-35—73-35.
Párisi tőzsde: Bukarest 945-00 Zürich 374-25.

Csak FARMODONT-fogkrémet használjon Kató

Ez a legjobb és legolcsóbb fogtisztító!

Biztosítsunk az

„ORIENT“

Általános Biztosító R.-T.-nál

Tavaszi férfidivat-revü

vasárnap,
március
1-én az

URANIA

Uridivat áruházban,
Calea Regele Ferdinand No 34.

URANIA-
mozgóval
szemben.

Cseh—magyar május 21-én. A megállapodás jött cseh válogatott Prágában. A r folyamán kerül s

Spárta—MT és 17-én. A ma dást létesített a 10-én mérkőzött Spárta a reván — május 17-én.

A Brünnből mentették a pr hogy a brünni B ellen — Pruha vádat emelt az és ellenük az tartott ülésén a sokat, mert Pru lomását azzal, vezetőmber fe játékosok kényt menni.

Kül

Eszaknémet A két örök ri folyt le 25.000 féldió után 11-győzelemhez.

Stuttgart.

Kickers 1:0, S

Budapest

pesten vasárnap lója zajlik le, közések lesznek MTK—VAC, F ves, Zugló—B

Másodosztál

FC—MAC, Hu Föv. T.-kör, E

FC—MAC, Hu

Föv. T.-kör, E

Linde

gabonabizom

ORA

Strada Pictor

Su

APR

gyazari közlés

és több apróhird

apróhird

szesz

Füszes, üveg

kereskedés forg

lyen lakóházzal

adó, es-tieg

Löv E. Frigyes

kra-szna.

Sar

Ficrar

Vasúzi

Ciuj-Kolor

Piata M. V

Telet

1049

Engros üzlet

mas helyiség

es együtt kiad

gositást ad ORI

kereskedés, K

Telefon 43.

Prima Fabr

Vevőim

hus

marc

SPORT

Cseh—magyar válogatott mérkőzés lesz május 21-én. A két ország sportkörei között megállapodás jött létre, hogy az első magyar—cseh válogatott mérkőzés május 21-én lesz Prágában. A revánssra valószínűleg az ősz folyamán kerül sor Budapesten.

Spárta—MTK mérkőzés lesz május 10-én és 17-én. A magyar bajnokcsapat megállapodást létesített a prágai Spártával, hogy május 10-én mérközzenek a cseh fővárosban. A Spárta a revánssot a rákövetkező vasárnap — május 17-én — adja meg Budapesten.

A Brünnből visszatért játékosokat felmentették a profi-vád alól. Megirtuk volt, hogy a brünni Blue Star volt magyar játékosai ellen — Pruha vallomása alapján — profi-vádat emelt az MLSz játékosellenőrző bizottsága és ellenük az eljárást megindította. Tegnapi tartott ülésén a bizottság felmentette a játékosokat, mert Pruha időközben visszavonta vallomását azzal, hogy vádjait egy Blue Star vezetőember felbujtására tette azért, hogy a játékosok kénytelenek legyenek Brünnbe visszamenni.

Külföldi eredmények:

Északnémetország—Délnémetország 2:1 (0:0)
A két örök rivális találkozása Hamburgban folyt le 25.000 néző jelenlétében. Gólnélküli félidő után 11-es révén jutnak az északiak a győzelemhez.

Stuttgart. I. FC Nürnberg—Stuttgarter Kickers 1:0, Stuttgarter SC—Karlsruhe 3:2.

Budapest vasárnapi programja. Budapesten vasárnap a bajnokság harmadik fordulója zajlik le, melynek során a következő mérkőzések lesznek: FTC—NSC, KAC—UTE, MTK—VAC, BTC—Vasas. III. kerület—Törekvés, Zugló—BEAC.

Másodosztályú csapatok programja: 33. FC—MAC, Husos—BTC, KTE—UTSE, Postás—Föv. T.-kör, EMTK—ETO.

Lindentfeld Sándor

gabonabizományos, a tomesvári Sváb Központi Bank R.-T. képviselője

ORADEA-MARE,

Strada Pictorial Grigorescu 6. — Telefon 12-04.

Sürgönyeim: LINDFELD.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyeszeri közlésnél egy szó 3—, vastagabb betűvel 6 lej. Legnagyobb apróhirdetés 30 lej, állástkeresőknek 30% kedvezmény.

Fűszer, üveg és vegyeskereskedés forgalmas helyen lakóházzal együtt eladó, es-tleg bérbeadó. Löw E. Frigyes, Szilágyi-kra-zna. 8642

Eladó egy kitűnő jó állapotban levő, alig használt Első Magyar Gazd. Gépgyár gyártmányú, 35 effektív lóerős, feistabil görgén, amely tízben megtekinthető. Továbbá káncok azonnali megvételre egy 100—120 lóerős, de csak jókarban levő szivószag motor, generator nékül. Ajánlatokat gyártmányú és ármegjelölés-l Sternberg malom, Mures-uoara (Marosujvár) 8641

A Fötér közvetlen közelében, a legforgalmasabb utcában kávéháznak vagy üzletnek, ha knak megfelelő helyiség, valamint egy lakosztály: 3 szoba, konyha, fürdő, 1 lakosztály: 6 szoba, konyha, fürdő átadandó. Cim Lloyd Express, Cluj, Str. Memorandului 24. 8623

Barzol

Fierarie Vasúzet

Cluj-Kolozsvár, Piața M. Vit. 13

Telefon 1049

Engros üzletnek alkalmas helyiség berendezéssel együtt kiadó. Felvilágosítást ad ORIENT nagykereskedés, Korniss-utca. Telefon 43.

Prima Fabrica de Mariă de Hârtie din Dej

Vevőim kívánságára elhatároztam, hogy papíráruhámban

husvéti papírzsákot

készítek. Rendelések

március hó 15-ig elfogadtatnak.

Citrom 300, 330-as

Narancs 80, 100 Szilva ladás és zsákos.

kapható

LÉB Fivéreknel, Cluj. — Telefon 471.

NEUMANN M. ÁRUHÁZA, BRASSÓ.

keres férfiruhaosztály részere két, uridivatosztály részere egy kirakatrendezést értő osztályvezetőt, **primőr eladót.**

Wer sich über die Verhältnisse in Deutschland eingehend informieren will, lese das

Berliner Tageblatt

das deutsche Weltblatt

mit seinen

7 wertvollen illustrierten Gratis-Wochenschriften:

Sonntag: „Der Welt-Spiegel“ Freitag: Jllustr. Witzblatt „ULK“
Dienstag: „Moden-Spiegel“ Sonnabend: „Jede Woche Musik“
Mittwoch: „Techn. Rundschau“ und „Haus Hof Garten“ mit
Donnerstag: „Sport-Spiegel“ „Jugend-Spiegel“

Das „Berliner Tageblatt“ ist unerreicht in der Organisation seines umfassenden Nachrichtendienstes und unvergleichlich in der Zuverlässigkeit und Schnelligkeit seiner Berichterstattung aus aller Welt.

Der massgebende kritische Handelsteil

bietet für Handel und Industrie unentbehrliche Informationen.

Die Firma „PALLAS“ in Cluj hat den Hauptverschleiss des „Berliner Tageblattes“ übernommen und wird für die Belieferung aller Kioske und Buchhandlungen, die Zeitungen führen, Sorge tragen.

Hirdessen az Uj Kelet-ben

Nussbaum Testvérek

marosvásárhelyi rövid-, nürnbergi-, diszmü- és játékaru nagykereskedés

fióközlete Clujon

(Kolozsvárt). Calea Regele Ferdinand (volt Ferencz József-ut) 40. szám)

m e g n y í l t !

Eladás csak viszonos eladóknak. Telefon 1085

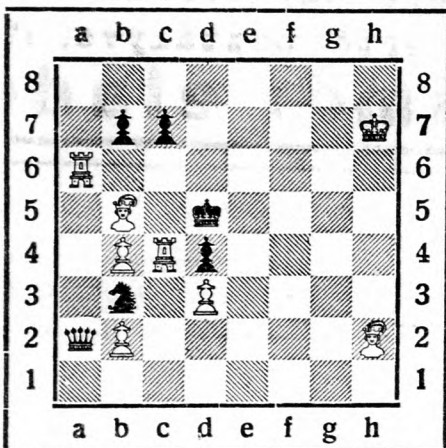
SAKK

Rovatvezető: Dr. BRÓDY MIKLÓS

14. sz. feladvány.

Dr. Bródy Miklóstól (Cluj).

Sötét: Kd5, Va2, Hb3, gyal.: b7, c7, d4 (6).

Világos: Kh7, Ba6, Bc4, Fb5, Fh2, gyal.: b2, b4, d3 (8)
Világos indul és a 3-ik lépésre mattot ad.

Megfejtés

A február 6-iki számunkban közölt 12. sz. feladvány (Pezepiórka D.-től) megfejtése.

- 1. c5-c6 1. t. sz.
- 2. Hh5 (ez a fenyegetés) (A)
- 2. t. sz.
- 3. Hg3#

- A)
- 1. 1. Hb8xc6 (B)
 - 2. Hxc5 2. Kd5 (t. sz.)
 - 3. e4# (Hc3#)

- B)
- 1. 1. Fxc6 (C)
 - 2. He8 2. t. sz.
 - 3. Hft#

- C)
- 1. 1. Bxc6
 - 2. Hd5 2. t. sz.
 - 3. Hf6 (vagy Hc3#)

Helyesen fejtették meg: Diamand S. (Cluj), Friedmann I., Rosenberg D., Weisz B. (Oradea-Mare), Holanderné (Sibiu), Friedmann S. (Gherla), Ifj. Teszler S. (Viseul de sus), Gopál, Roth D., Schreiber N., Wald J. (Satmar).

Szerkesztői üzenetek

R. D. (Oradea-M.) Pattos végjátéka egyik hibája a felhasznált nagy figuratömög (így nem végjátékszerű), másik — nagyobb hibája pedig, hogy három egymásutáni sakkal megy. Az önpatt eszméje különben nem rossz, csak gazdaságosabban kellene kidolgozni, esetleg közben egy csöndes megfejtőlépéssel.

Sch. N. (Satmar). Kettese még mindig nem űti meg teljesen a mértéket. Első lépése nem szerencsés, mert felfedte sakkba helyezi a söt. királyt, mattjai között egy tiszta és gazdaságos állású sincs és mind a vil. hátya elhuzásával keletkeznek.

7. sz. játszma

Vil.: Gibaud A., sötét: Johner H. (Játszották az 1924-iki párisi sakk-olimpiasz. alkalmából. A világos bábok vezetője a tavalyi francia champion, a sötété pedig az ismert svájci mesterjátékos.)

- 1. e4 e5
- 2. Hf3 Hc6
- 3. Fb5 d6
- 4. D4 Fd7
- 5. Hc3 Hf6
- 6. 0-0 Fe7
- 7. Be1 eXd
- 8. Hxd4 0-0
- 9. Fxc6....

A Schowaltertől eredő következő vezérléppéssel kapcsolatban egyike az ajánlatos zsisztómáknak.

- 9. 9. bxc
- 10. Vd3 d5
- 11. e5 He8
- 12. Hd-e2 i6
- 13. Hxd5!! cXd
- 14. Vd5+ Kb8
- 15. e6! Fxe6
- 17. Hf4 Fe5
- 18. Vh3! Be8
- 19. Fd2 He7
- (19. H4-re 20. H6+ és Vb3+döntene)
- 20. Bxe8+ Vxe8
- 21. Be1 Ve6
- 22. Fc3 Fd6
- 23. H6+ Kg8
- 24. He7+ Fxe7
- 25. Bxe7 Bd8
- 26. Vh5! Hh8
- 27. V4 H6
- 28. B1 a6
- 29. h4....

(A tragédia utolsó r'sze)

- 29. Kf7
- 30. h5 He7
- 31. Be3 Hd5
- 32. Bg3 Bg8
- 33. Ve4! Ve6
- 34. Vxh7 Hf4
- 35. Be3 Vd5
- 36. Ve4 Vxe4
- 37. Bxe4 Hh5
- 38. Be4 Be8
- 39. g4 sötét feladta

Finoman megjátszott, szép játszma.

Purimi mulatságra

legalkalmasabb egyfelvonásos

Orrlik és Hebbegő

Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályánál

Ára 60 lej.

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Virág Lajos sulyos balesete. A kolozsvári Magyar Színház népszerű baritonistáját, Virág Lajost sulyos baleset érte a mult szombat délutáni előadásán. A Magyar Színház a nagyszerű „Nagyhercegnő és pincér” című szindarabot adta, amelynek második felvonása egy párisi barban játszik. Lukács Ede, a színház segédszínésze egy orosz kóstancot mutatott be és a tánc hevében a rozsdás éles késsel beleszurt a közelében ülő Virág Lajos térdébe. Virág azonnal kezelés alá vétette fájdalmas sebéét. Dr. Mátyás kolozsvári specialista megvizsgálta a sebet és konstataulta, hogy a kés az inszalagot keresztül vágta. Azonnal gipszkötést alkalmazott a szerencsétlenül járt művész lábára, aki jelenleg a lakásán fekszik. Dr. Mátyás kijelentése szerint a seb sikeres gyógyításához feltétlenül és legalább háromheti szanatóriumi kezelés szükséges és a gyógyulás után a betegnek fürdőre kell mennie. De még így is kétséges, hogy nem fognak-e sulyosabb komplikációk föllepni. A hivatása közben szerencsétlenül járt népszerű színész iránt városszerte nagy részvét nyilvánul meg.

Magyar Színház heti műsora

Péntek: Szeretni (Ujdonaság, először, Táray Ferenc vendégjátékával előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Premiérehelyarákkal, premiére bérlet 41 szám, sorozat 84)
Szombat d. u. 3-kor: Egy magyar nábob (Ünnepi ifjúsági előadás, Jókai Mór születésének 100-adi évfordulóján. Előadó tanár Borbély István Kezdeté 3 órákor, olcsó helyarákkal, sorozat 85)
Szombat este 8-kor: Szeretni (Ujdonaság 2-odszor, Táray Ferenc vendégjátékával, premiérehelyarákkal, Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják Napibérlet 78 sz. A, sorozat 86)
Szombat este fél 11-or: Függetlenség (Operette-ujdonaság 8-adszor. Csak nygykoruak számára ad a pénztár jegyeket Premiére helyarákkal. Bérlet-szünetben, sorozatszám 87)
Vas nap d. e. fél 11-kor János Vitéz Gyermekelőadás, olcsó helyarákkal, elővételi díj nélkül, sorozat 88)
Vasárnap d. u. fél 4-kor Nótás kapitány (17 edszer, rendez estí helyarákkal, elővételi díj nélkül, sorozat 89)
Vasárnap este 8-kor: Királytigri (Táray Ferenc vendégjátékával, premié helyarákkal napibérlet 79 szám A, sorozat 90)
Hétfő: Ellseer Fanni (Operette-ujdonaság, először, Ligeti József bal-tínőven dévkeinek táncával. Premiérehelyarákkal. Premié:ebérlet 42 sz. sorozatszám 91)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Péntek, február 27. Szenzációs premier *Maciste király*. Pompás modern szalondráma, 7 felvonásban, káprázatos rendezéssel és pazar fényűzéssel. Főszerepben a fenomenális atléta: Maciste
Uránia-mozgó Péntek, február 27. Cirkusz szerzés. *Farini cirkusz*. Szenzációs cirkuszdráma, 6 felvonásban. Főszerepben a szép orosz művésznő Helena Markowska.
Apolló-mozgó. Péntek, február 27. Szenzációs premier az Apollóban *Az égő akrobatán*. Szenzációs bűnügyi cirkuszdráma 7 felvonásban, a művészek életéből. Főszerepben Lea Parry.

VIZ

Villany

GÁZ

felszerelési cikkek raktára

Fürdőkádak és kályhák, mosdók és csottek, Nicklezet: szappan-, pohár, szivacs-, fogkefe és törülköző tartók.

Üvegpalcok

nickelezett támaszok kalés korlátok, piere cikkek részre.

Villamos főzőedények, vasalók, kályhák, testmelegítő, hajszárítók és égők minden feszültségre. Csillárok, selyemernyők és budoir-lámpák. Telefonok és csengők.

Gázharisnyak, iaver- és egyenes lámpák, üvegourák és porc llán **ernyők.**

Gáztűzlapok és kemencék.

Telefon 2-14.

ELECTROHIDRO — CLUJ

Calea Regele Ferdinand No 65.

Szerkesztőség kiadó hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baro Pop. (Brassay-utca)

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 9 Zs. N. Sz. — — 5

Kéziratok kizárólag szerkesztőséghez küldendők. Kéziratokat ne adunk vissza.

1925 február 28 Sz

A nyug

Kelet, a fanatizmus házája, eszmék sek forrása, ismét ha fanatizmussal és p-félvad kurdtörzsek fészim ellen és fegyvertalanitják Kemal pozott birodalmát. Hlemből is hírek érkezdox mohamedanizmutbiták, ismét betörték a határlakók közül göldönnek le. A vaha dulla Emirt, a mo szerintük nem képvdekeit.

Az ifju Törökorsztalpra a felkelők elle szrint diadalmasan patait. Ennek a gy tudunk s minden j vendeznie kell. A h dolog, amelyet véde sége. Az aktív fana lami, amely mögött sok, hanem ezt a igyekvők érdekei la az izlam minden cse haladást megbénító haladás utjáról. Kem látta, hogy ez a vil országot a végső zil eszmék levegőjét hoz nek jegyében dacol minden erejével. Az a külföldi egyetemek pasztalataikat hallat lenséggel bocsátottá sére és Törökország kozatos haladás é Azok, akik ezt a ha szánstot nem nézik nem jóhiszemű emb erejét a maguk egyé nyolás régi rendszer felhasználni és bizo dása is ilyen célzat Ezt misem bizonyít az izgatók aknamun fellázítására töreked mindenkor és minde tak s többek között borzalmas emlékü é mely néhány évvel ményparasztok köző táni hatalom csak e lelkesülésre képtelen lokkal könnyen össz hette restaurációs te kurdok felkelése sik uralma megbukik, e rációra nézve sulyos Törökország ugy természeti kincsain sági lehetőségeket évszázadokon való p názatlansága a régi lelkiismeretét terhe gokban nincs össze országnak; a megm építendő gyártelepe kuttyák kóborolnak kívül csak egy uj, és tudósok sereg emberek tömege, a bátorságuk arra, h elvessenek minden fejlődés, az általán utjában áll. Es ug akarata hatalmasabb angórai nemzetgyüle